

Saugbrugs i en særstilling?

- av Sverre Stang

Goddag, gode lesere. Idag undres jeg veldig over en sak jeg har tenkt på lenge: Hvorfor stilles det så få spørsmål til Saugbrugs sine ønskemål? Er det fortsatt slik innenfor Halden kommunes forskjellige etater og i kommunestyret at når Saugbrugs sier HOPP, så hopper man?

Jeg bare spør.

Da jeg var barn og hver dag gikk frem og tilbake fra Knardal til Gutteskolen, over den daværende bybroa, kjente jeg seks dager i uken stanken av utslipp fra Saugbrugs. Store kaker med rødbrunt og surt luktende innhold kom i strie strømmer nedover Tista. Få stilte seg spørsmål ved det. Saugbrugs fikk lov i evigheter av år til å tjene gode penger på sin forurensning. Få haldensere våget å stille spørsmål ved Saugbrugs sin virksomhet. Bedriften gikk jo så det suste - og mange i byen tjente jo til livets opphold gjennom sine jobber på Saugbrugs. Det var ikke god tone å stille kritiske spørsmål ved bedriftens forurensning av nærmiljøet - enten det nå var i luft eller vann.

Etterhvert våknet det miljøbevisste mennesker også i Norge. Da det var snakk om at hele Iddefjorden var forurenset, da forsvant etterhvert de rødbrune kakene fra Tista. Fikk Saugbrugs bøter for sin virksomhet? Nei. Men etterhvert fikk Norge et eget miljøverndepartement, som begynte å stille krav over hele Norge. Etterslepet var stort og ganske så dramatisk.

Saugbrugs fortsatte å vokse. Nye store papirmaskiner så dagens lys. Det betydde at bedriften fikk behov for å frakte sine produkter til havnen - og utskipning derifra. Hva skjedde så? Jo, en ny bybro måtte anlegges - og naturligvis tilpasset Saugbrugs sine behov. Og en firefelts motorvei (!) ble anlagt rett gjennom sydsiden, slik at Saugbrugs kunne få forholdene lagt tilrette. "Fiskepuddingens" vei gjennom sentrum kjenner vi.

Jeg diskuterte broens utseende og plassering - og motorveien med en Høyre-politiker en gang, mens vi skravlet om løst og fast nede på Torvet. Jeg hadde

kommet så langt i livet at jeg drev fiskebutikk i Basarene. Han svarte: Det var slik Saugbrugs måtte ha det. Det burde jeg jo skjønne. Men det var det jeg ikke gjorde.

I våre dager er Saugbrugs sin vilje igjen et aktuelt tema. Bedriftens ledelse vil bygge på Sauøya, som ble bedriftens eie - gjennom et spektakulært makeskifte med Halden kommune, slik at kommunen ble den lykkelige eier av Tyska og Hollenderen, som Saugbrugs så grundig selv hadde forurenset. Snakk om god business! Hvor var politikerne dengang? På begge sider av bordet?

På den ene siden av øya har Saugbrugs allerede ødelagt det meste. Den er sprengt flat på den siden hvor kveldssolen flommer. Men der vil Saugbrugs ikke bygge. I det minste ikke så lenge politikerne bare nikker med sine hoder. Treforedlingsbedriften Saugbrugs vil ha resten av øya til boligbygging - rett nok i etapper. Men bedriften vil. Dens ledelse har forstått at boligbygging, det er stor business.

Så går Saugbrugs også enda lenger: Bedriften vil hugge ned Østfolds mest interessante løvskog, bøkeskogen ved Skonningsfoss. Og for å få plass til sin nye satsning på grønn økonomi. Strålende idé. Men hvorfor må Saugbrugs hele tiden ødelegge all natur omkring seg?

Jeg ser en hensynsløs økonomisk profitt heftet ved Saugbrugs - både av gammel og ny dato. Linjene går fra forurensningen av Tista, så til Tyska og Hollenderen, videre til Sauøya og endelig bøkeskogen. Hvorfor må det være slik? Hvorfor tar ikke kapitalen i 2021 hensyn til byens behov for natur- og rekreasjonsområder i sentrum? Hvorfor forsyner Saugbrugs seg hele tiden av vårt nærmiljø? Hvorfor får bedriften lov til det? Er det ingen politikere som ser hva som er iferd med å skje? Nå er det byens borgere som må ta kampen. Kommunen bør i det minste stille kritiske spørsmål. Jeg undres over at en bedriftes vilje så lenge har vært sterkere enn fornuften.

Kommunen advarer mot bading og sand i munnen på grunn av forurensningen fra to tidligere impregneringsverk.

Artikkelen er trykket under
Innhogg i Halden Arbeiderblad
Torsdag 11 mars 2021 på s 6 i
papiravisen.

Illustrasjon I hentet fra forsiden av
[Saugbrugsforeningen gjennom 75 år](#) av
HP Norløff 1935 Aschehoug forlag

Illustrasjon II hentet fra artikkel i
Kommunal rapport 28. januar 2021
«[Fylkesråd: - Passer ikke
inn i Halden](#)» Av Marte Danbolt
28.januar 2021 i kommunal rapport ...
for Fredrikshald brygge på Tyska og
Hollenderen i Halden Det framgår av
forslaget til høringsuttalelse skrevet av
fylkesråd for plan klima og miljø Anne
Beathe Tvinnereim
[https://www.kommunal-rapport.no/
styring/fylkesrad-passar-ikke-inn-i-
halden/128143/](https://www.kommunal-rapport.no/styring/fylkesrad-passar-ikke-inn-i-halden/128143/)

Illustrasjon III Faksimile av artikkelen
i Halden Arbeiderblad 11. mars 2021

Er Saugbrugs i en særstilling?

Innhogg

SVERRE STANG
Haldenser

JEG UNDRE veldig over dette: Hvorfor stilles det så få spørsmål til Saugbrugs sine ønskemål? Er det fortsatt slik innenfor Halden kommunes forskjellige etater og i kommunestyret at når Saugbrugs sier HOPP, så hopper man?

DA JEG som barn gikk frem og tilbake fra Knardal til Gutteskolen stanken av utslipp fra Saugbrugs. Store kaker med rødbrunt og surt luktende innhold kom i strie strømmer nedover Tista. På stille seg spørsmål ved det. Saugbrugs fikk lov i evigheter å tjene gode penger på sin forurensning. På haldensere våget å stille spørsmål ved virksomheten. Bedriften gikk jo så det suste - og mange i byen tjente jo til livets opphold på Saugbrugs. Det var ikke god tone å stille kritiske spørsmål ved bedriftens forurensning.

Etterhvert våknet det miljøbevisste mennesker også i Norge. Hele Iddefjorden var forurensset, og etterhvert forsvant de rødbrune kakene fra Tista. Fikk Saugbrugs bøter? Nei. Men etterhvert fikk Norge et eget miljøverndepartement, som begynte å stille krav. Etterslepet var stort og ganske så dramatisk.

SAUGBRUGS FORTSATTE å vokse. Nye store papirmaskiner så dagens lys. Det betydde at bedriften fikk behov for å frakte sine produkter til havnen - og utskipning derifra. Hva skjedde så? Jo, en ny bybro måtte anlegges - og naturligvis tilpasset Saugbrugs sine behov. Og en firefelts motorvei (!) ble anlagt rett gjennom Sydsiden, slik at Saugbrugs kunne få forholdene lagt til rette. «Fiskepuddingens» vei gjennom sentrum kjenner vi.

JEG DISKUTERTE bruas utseende og plassering - og motorveien med en Høyre-politiker en gang, mens vi skravlet om løst og fast. Han svarte: Det var slik Saugbrugs måtte ha det. Det burde jeg jo skjønne. Men det gjorde jeg ikke.

I våre dager er Saugbrugs sin vilje igjen et aktuelt tema. Bedriften vil bygge på Sauøya, som ble i deres eie - gjennom et spektakulært makeskifte med Halden kommune, slik at kommunen ble den lykkelige eier av Tyska og Hollenderen, som Saugbrugs så grundig selv hadde forurenset. Snakk om god business! Hvor var politikerne den gang? På begge sider av bordet?

PÅ DEN ene siden av øya har Saugbrugs allerede ødelagt det meste. Den er sprengt flat på den siden hvor kveldssolen flommer. Men der vil Saugbrugs ikke bygge. I det minste ikke så lenge politikerne bare nikker med sine hoder. Trefoedlingsbedriften Saugbrugs vil ha resten av øya til boligbygging - rett nok i etapper. Men bedriften vil. Dens ledelse har forstått at boligbygging, det er stor business.

Så går Saugbrugs også enda lenger: Bedriften vil hogge ned Østfolds mest interessante løvskog, bøkeskogen ved Skonningsfoss. Og for å få plass til sin nye satsing på grønn økonomi. Strålende idé. Men hvorfor må Saugbrugs hele tiden ødelegge all natur omkring seg?

JEG SER en hensynsløs økonomisk profitt hefter ved Saugbrugs. Linjene går fra forurensningen av Tista, så til Tyska og Hollenderen, videre til Sauøya og endelig bøkeskogen. Hvorfor må det være slik? Hvorfor tar ikke kapitalen i 2021 hensyn til byens behov for natur- og rekreasjonsområder i sentrum? Hvorfor forsyner Saugbrugs seg hele tiden av vårt nærmiljø? Hvorfor får bedriften lov til det? Er det ingen politikere som ser hva som skjer? Nå er det byens borgere som må ta kampen. Kommunen bør i det minste stille kritiske spørsmål. Jeg undres over at en bedrifts vilje så lenge har vært sterkere enn fornuften.